

NETWORK PROJECT

ARTGARDEN

**Art Technical Research and Preservation of Historical
Mixed-Media Ensembles: 'Enclosed Gardens'**

Contract - BR/154/A6/ARTGARDEN

SAMENVATTING

PROMOTORS: **Marjolijn Debulpaep**, Royal Institute for Cultural Heritage
Lieve Watteeuw, KU Leuven
Karolien De Wael, University of Antwerp

AUTHOR: **Marjolijn Debulpaep**, Royal Institute for Cultural Heritage KIK-IRPA, Preventive Conservation

CONTEXT

Centraal in het ARTGARDEN project staat de unieke collectie van zeven 16de-eeuwse Besloten Hofjes uit het Mechelse Hof van Busleyden. Deze *Horti Conclusi* zijn houten retabelkasten met binnenin ontelbare kleine elementen (ongeveer 400 per kast), samengesteld uit een complexe veelheid van materialen: bloemetjes uit messing en zijde, bessen van glas en messing, polychrome houten beeldjes, papieren banderollen, relikwieën, was enz. De restauratie van deze buitengewone Belgische erfgoedobjecten vormde het uitgangspunt voor dit netwerkproject. Het ARTGARDEN-team bestaat uit kunsthistorici, conservator-restaurateurs, specialisten in preventieve conservering, specialisten in beeldvorming en conservatiewetenschappers, die zich verdiepen in het veelzijdige proces van onderzoek en bewaring van elk Hofje, maar ook van andere soorten historische mixed-media artefacten. Een deel van het project richt zich op conserveringsbehandelingen, ondersteund door geavanceerde beeldvormingstechnieken, laboratoriumanalyses en kunsthistorisch onderzoek. Een ander deel richt zich op preventieve conservering. Voor complexe objecten zoals de Hofjes is de keuze van preventieve conserveringsmaatregelen niet eenvoudig. De issues rond interacties tussen materialen van mixed-media objecten zijn talrijk, universeel en nog niet volledig onderzocht. Ze zijn een hele opgave voor elke collectiebeheerder en objectrestaurator.

Het onderzoek van andere mixed media artefacten dan de Hofjes zal de zichtbaarheid van dit type ondergewaardeerde collecties vergroten. Hopelijk zal het ook de aandacht en zorg voor de vele historische mixed media objecten wereldwijd vergroten (volkskunst, etnografische kunst, religieuze artefacten, kostuums, manuscripten...).

OBJECTIEVEN

Onderzoeken van de (kunst)historische & antropologische pedigree van de Besloten Hofjes alsook hun materieel-technische geschiedenis, hun conserveringsgeschiedenis en de degradatieverschijnselen.

Analyseren van de algemene risico's voor het behoud van de Hofjes, en hoe deze objecten moeten worden geconserveerd, behandeld of gerestaureerd om verder verval te vertragen.

Een gratis en gebruiksvriendelijke online tool ontwikkelen die collectiebeheerders attent maakt op de risico's die verbonden zijn aan de bewaring van hun historische mixed-media objecten, gevoed door mixed-media kennis uit literatuuronderzoek en de nieuwe inzichten uit onderzoek van het ARTGARDEN corpus, alsook de opgebouwde eigen expertise inzake risicoanalyse voor cultureel erfgoed.

METHODOLOGIE

De methodologie van ARTGARDEN bestond uit 3 grote fases of project werkpakketten:

1. *Onderzoek naar de 7 Besloten Hofjes van Mechelen* : kunsthistorisch, kunsttechnisch & antropologisch onderzoek; materiaal-technisch onderzoek; degradatiefenomenen & materiaalinteracties; wetenschappelijke documentatie/beeldvorming (RX, IR, UV, zichtbaar licht, Microdome); onderzoek rond preventieve conservering (risicoanalyse & advies voor lange termijn tentoonstelling, opslag & transport).
2. *Onderzoek van een corpus van 6 historische mixed-media objecten uit Belgische collecties*: idem hierboven & diepgaande case study voor ARTGARDEN en AGATO : the Casket for the crowns reliquary of Holy Thorns, Musée diocésain de Namur.
3. Ontwikkeling van een methodologie die resulteert in een *online decision support instrument* voor de bewaring van mixed-media objecten : AGATO

RESULTATEN & AANBEVELINGEN

Alle resultaten van het kunsthistorisch, kunsttechnisch & antropologisch onderzoek, alsmede het materiaaltechnisch onderzoek, en het onderzoek naar degradatieverschijnselen & materiaalinteracties op het onderzoekscorpus zijn gebruikt om de gestelde issues op het corpus beter te begrijpen en hebben ertoe bijgedragen om het algemene concept van de werking van AGATO te verfijnen.

Het algemene concept voor AGATO bestaat uit 3 hoofdonderdelen: input van de gebruiker, query van de kennisbank en output. In het eerste deel zullen gebruikers input geven om hun mixed-media objecten en de omgeving waarin ze zich bevinden te identificeren. Deze input wordt vervolgens gebruikt om in de kennisbank te zoeken naar de relevante informatie over materiaal-omgeving en materiaal-materiaal interacties die het object mogelijk kunnen beschadigen. "Risicowaarschuwingen" betreffende deze potentieel schadelijke interacties voor het object in kwestie, samen met aanbevelingen om elk geïdentificeerd risico te beperken, worden als output aan de gebruiker aangeboden.

AGATO biedt ook risico-analyses van afzonderlijke materialen en fungeert als een algemene referentiedatabank voor ARTGARDEN en Risk Assement en preventieve conservering in het algemeen.

De online AGATO-website is het vlaggenschip van het ARTGARDEN-project. Voor de ontwikkeling ervan heeft het consortium nauw samengewerkt met <https://www.multimedium.be/>. Naast de voorstelling van het project, de partners en het follow-upcomité dat bij de realisatie ervan betrokken is, biedt de website een overzicht van het ARTGARDEN-onderzoekscorpus en fungeert hij als het belangrijkste verspreidings- en valorisatiekanaal van het project. Maar bovenal is het een instrument dat gratis online ondersteuning bij beslissingen biedt aan erfgoedbeheerders wereldwijd.

De website kan hier <https://agato.kikirpa.be/home> geraadpleegd worden, en gebruikers kunnen door de verschillende tabbladen navigeren. Voor elk ARTGARDEN-casus zijn de afbeeldingen en beschrijving van het object gekoppeld aan de kunsthistorische achtergrond, de materiaaltechnische onderzoeksresultaten en de bibliografie. Gebruikers hebben toegang tot downloadbare PDF onderzoeksrapporten die het resultaat zijn van de binnen ARTGARDEN uitgevoerde onderzoeken.

AGATO is een gratis online decision support tool. Het gebruik van het huidige prototype is met opzet gratis gehouden, zodat iedereen die een collectie objecten beheert de kans krijgt om zijn of haar specifieke objecten te analyseren en een beoordeling te krijgen van de risico's die hun object loopt volgens de specifiek ingegeven omgevingssituatie, gebaseerd op de 10 schadefactoren voor cultureel erfgoed.

Gebruikers vinden alle nodige achtergrondinformatie over AGATO en alle referenties die zijn gebruikt om de kennisdatabase van AGATO te voeden, evenals FAQ, in de tab 'About AGATO'.

Demo van AGATO: <https://youtu.be/hYR7Q2Ni6e0>

TREFWOORDEN

Besloten Hofjes van Mechelen – Mixed-media interacties - Preventieve conservering - Online decision support tool AGATO - Fysisch-chemische analyses